

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt., félévre 3 frt. 50 kr.,
negyedévre 1 frt 25 kr. — Egyes szám ára 5 kr.
Előfizetheti a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál.

Felelős szerkesztő:
Németh Ödön.

Megjelenik hetenkint 2-szer: szerdán este és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, kigyó-utca 9. szám.
Hirdetések helyenként 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr.

A holt város.

Valamikor igen fényes, történelmi nevezetességű város volt Székesfejérvár. Lakosságának száma révén s mintegy nagy megye központjának, ma is számot tevő városnak kellene lennie az országban. E helyett ezt a szerencsétlen várost a körülményeivel ismerős emberek csak úgy említik mint *holt várost*. Tehát olyan hely, ahol megszünt az életfolyamat, a mely a fejlődés természetes útját többé nem követi, hanem erohamosan fejlődik visszafelé.

Pedig mennyi minden szerencsés véletlen képesíti arra, hogy a Dunántul központja legyen! A megye területe az ország legtermékenyebb földjén fekszik. A szélrózsa minden irányában szétágazó vasutak gócpontja s ezenkívül az állam jó indulatából, nem csak megye központ, de a Dunántuli kerületnek több tekintetben hivatalos központja. És daczára, hogy a megyének közel egy negyed millió lakosa van, a melynek központja szintén Szejejérvár lehetne, ez a város valóságosan az elzúllás stádiumában van. Mert ha a kereskedelem pangása, az ipar fokozatos hanyatlása, a közegészségügyi állapotok rosszabbodása s a társadalmi élet teljes hiánya, nem nevezhető elzúllásnak, akkor egyetlen egy város sem jut az elzúllás rettenetes útjára. Pedig mi már ott vagyunk, mert a legnagyobb anyagi áldozatok daczára is mindég és mindég rosszabbak lesznek az állapotok.

Itt fekszik előttünk Diebilla Györgynek, a város gazdasági előadójának jelentése, melyet a földművelésügyi miniszterhez terjesztett fel. Meglátszik a jelentés minden során, hogy nagy figyelemmel s a város iránti nagy jóindulattal lett megírva. Itt-ott azonban elöttérbe lép az elégedetlenség és meglehetősen keserű panaszban tör ki a miniszter előtt.

A város közeledő silányságát, a kőbánya hiányaival s a vállalkozóval kötött nem elég körültekintő szerződéssel magyarázza meg. Nem említi azonban fel, hogy a város utcáinak nemcsak kocsiutai, hanem gyalogjárói is, milyen rettenetes állapotban vannak. Népes forgalmu utcák gyalogjárói nemcsak kövezettel nincsenek ellátva, de sőt még csak felhokolva sincsenek. Így aztán a legkisebb eső után is kénytelenek vagyunk a kocsiut piszkos kövezetén járni, ha bokán felül nem akarunk elmerülni a sárban. Hogy többet ne

emlitsünk fel, itt van a kigyó-utca, a hol valóságos pocsoló fézsek a gyalogjáró, daczára annak, hogy sokan járnak az utcában. Piszok pedig minden utcában van annyi, hogy a hírhedt keleti városok is megirigyelhetnék tőlünk! Nem régen volt alkalmunk egy szűkebb utcán végig menni, ahol a hulladékokon patkányok lakmároztak, a melyek maholnap olyan megszokott állatai lesznek utcáinknak, mint Konstantinápolynak a kóbor ebek. Piszok és rondaság a merre megyünk mindenfelé, úgy hogy rövid idő alatt ezen a réven országos hírnévhez jutunk.

De ott van a vízvezeték ügye, a mely csak is a legbűnösebb hanyagság következtében nem valósult meg mind ez ideig. Pedig kevés városnak van rosszabb ivó vize s kevés város rendezhet be kevesebb költséggel vízvezetékét, mint éppen Székesfejérvár. Folytonos luza vona s érthetetlen hanyagság hátráltatja a kérdés megvalósulását. A várostól alig 6 km. távolságból elegendő és pompás vizet nyerhetnénk, a mely a városba 18 méter önnymással érkezne. És a polgármesteri hivatalban éppen nem siettetik a vízvezeték kérdését. Pedig az egész városban alig van egy-két iható vízi kut. A legtöbb valóságos veszedelem, mert ha valami ragály útné fel fejté városunkban halomra pusztulnánk, magasan fekvő kutaink betegséget terjesztő víztől. De hát mit törődnek mind ezzel az intézők, a kik Pató Pállal, mindenre azt mondják: „Eh, ráérünk arra még!”

Pedig a közeledő nyári idő méltán aggodalommal tölthet el mindnyájunkat, mert a ragályt terjesztő időszak nyakunkra hozhatja a valóságos végpusztulást. Hiszen még csak öntöztetni sem tudjuk utcáinkat!

A városon keresztül menő csatornáról pedig jobb ha nem szólnak. Évek óta a gyűjtő csatorna szolgálatát teljesíti, ebben találunk lefolyást a közeli utcák szennyvizei, s ennek daczára nemcsak beboltozva nincs, de medrért soha nem is tisztogatják, ahol pedig — amint a sekélyebb helyen láthatók — elképzelhetetlen rondaságok hevernek.

De ne menjünk egész a „fogyűjtő“ csatornájig. Az egészségtelen s veszedelmes állapotokat megtaláljuk a kisebb csatornák között is, mert hihetetlen ugyan, de így van, hogy Székesfejérvár legtöbb utcájában a „szabad-rendszer“ divatoz. Ez a

szabad-rendszer pedig abból áll, hogy az utca kövezete felett, nyílt csatornán folyik tovább a szennyvíz, a melyet nem csak ritkán takarítanak, de nem is ügyelnek fel még arra sem, hogy a gondatlan lakók étel hulladékokkal ne keverjék, a patkány világ nagyobb örömére. De sőt még a gyárak környékén sem gyakorolnak nagyobb felügyeletet s így aztán egynémely városrészes lakói tühretetlen bízós levegőben elmélkedhetnek a haladás századáról. Ilyen, hogy többet ne emlitsünk a Toman-féle keményítő-gyár s a Draskóczy-féle szappangyár környéke is.

Közrendészeti állapotaink különben minden vonalon rettenetesek. Itt mindenki azt tesz a mit akar. Nincs a ki tudja vagy a ki merje abban megakadályozni. Ott van például a vörös ökor helyen épülő ház környéke. A házépítő tulajdonos a sarok teleknél érintkező mindkét utca felé elfoglalhatja valóságosan homokhegyet és téglarakárt rendezve be az utcán. Hogy a kocsik közlekedés a különben is szűk utcákon ez által valóságosan közveszélyes, mit törődik a tulajdonos. Az ő érdeke azt kívánja, hogy a téli idő alatt odahordassa az építő anyagot, a mi által nagy költségmegtakarítást eszközölhet. Mit törődik ő azzal, hogy ezzel a közlekedést botránkosan megakasztja. De nem csak ő nem törődik, a mi elvégre természetes dolog, de mit törődik azzal a városi hatóság is, a melynek pedig igenis kötelessége törődni vele. No de ezek a jó urak elég eszesek és nem kellemetlenkednek senkivel, ha csak nem muszáj. És daczára, hogy egyik lapársunk már több ízben felszólalt ezért. ügyet sem vetnek a közönység érdekére. Mit nekik Hekuba! A polgárság kötelessége, hogy fizesse az adóját, azután tudjon engedelmeskedni a nagyhatalmu uraknak, s a mi fő ne ártsa magát a városi dolgokba. A sajtó pedig foglalkozzék politikával, hecczelje egymás ellen a polgárokat, hogy így aztán inter duos litigantes, huzza a hasznat a városi hatóság.

A polgármesteri hivatal éppen olyan hanyag és lelkiismeretlen, mint a kapitányság, mely utóbbi valóságosan remekelt abban, hogy miként kell egy várost az erkölcsatlenség büntanyájává tenni. Nem hiszszük, hogy volna az országban még egy város, a hol olyan nagy volna az erkölcsatlenség, mint itt Székesfejérváron.

DOMINO SEC

pezsgő. Versenyez nemcsak az összes hazai, de valamennyi külföldi pezsgő gyártmánnal is.

Gyár: VELENCZE (Fejérm.) * Központi irda: BUDAPEST, Üllői-ut 60
Székesfejérvárt kapható csakis a legelőkelőbb fűszerkereskedésekben.

Mai lapunk 8 oldal.

A közgazdasági előadó is kifejezést ad ennek, midőn a cselédügyről azt mondja, hogy itt Székesfejerváron „a cselédszerző és közvetítő intézmények kivétel nélkül erkölcsrontó tivornya helyek. Ez a jelentés pedig felment a földmivelésügyi miniszterhez.

Vajjon tudomása van-e a jelentés e részéről a főkapitánynak? Tudja-e, hogy ebben rettenetes vád foglaltatik első sorban ellene, mint főkapitány ellen, a csak másod-sorban a rendőrség ellen. Ha kivétel nélkül ilyenek ezek a helyek, miért nem robbantotta szét ezeket a bűnfészkeket? Nem tudta vagy nem akarta ezt eddig megcselekedni? Akármelyik legyen e kettő közül az ok, annyi bizonyos, hogy állásának s az ezzel járó kötelességének nem felelt meg. Az olyan tisztviselő pedig menjen nyugalomba, adja át helyét másnak, a ki tud is, akar is a város rettenetes állapotain segíteni.

Ez alkalommal csak ennyit akartunk elmondani, kizárólag csak azon adatokra támaszkodva, melyeket Diebilla György közgazdasági előadó jelentése nyújtott. De legközelebb majd a saját tapasztalatainkkal kiegészítve fogjuk tárgyalni a városi dolgokat.

Itt az ideje, hogy Székesfejervár polgársága felébredjen lethargiájából és hozzáfogjon a város háza Angias-istállójának kitakarításához. Így tovább már nem lehetnek a városi dolgok, nem szabad, hogy menjenek!

Nagyon helyesen jegyzi meg a „Sz. és V.“ a városi dolgokról írt cikkében: „Jaj az intézőknek, ha a város önérzete felébred!“ És itt van az ideje, hogy felébredjen. Mi a magunk erejével is rajta leszünk, hogy ezt az önérzetet mielőbb felébresszük.

Még csak a közgazdasági előadó végső sorait akarjuk idézni:

„Atka városunknak az is, hogy akkor,

a midőn közgazdaságunk tekintetében a jobb erőnek tömörülni kellene, az áldatlan pártpolitikai küzdelmek ezen erőket szétzilálják.“ — Bizony igaz! A sok átok között ez a legnagyobb, ezerszeres átok. Itt volna az ideje, hogy magunkhoz térjünk és változtassunk nyomasztó helyzetünkön.

— Az osztrák liberálisok bukása. A bécsi választások a liberális párt teljes vereségével végződött. A tegnap lefolyt választás alkalmával ugyanis Bécs városnak mind az öt kerületében a keresztény szocialista jelöltek választották meg köztük dr. Laeger is, a ki ellen nagy küzdelmet fejtettek ugyan ki, de végül mégis nagy többséggel győzött. A keresztény-szocialista összesen 115.242 szavazatot esett a leadott 219.000-ból. A német haladó-párti jelöltekre csak 7119, a szocialis-demokratákra 96.000 és a csehokra 700 szavazatot esett.

— Az ellenzék szövetsége. Az a példa, melyet Veszprémvármegye adott akkor, midőn az ellenzéki pártok a kormányon ülő párttal szemben egységes akcióra határozták el magukat, hódít. Gömörországban a múlt vasárnap jötték össze Rimaszombatban az ellenzék vezetőfőfői és rajtuk kívül százakra menő választók és egyhangulag kimondták azt, hogy hajtva az idők sulya és a viszonyok nyomása nyomással által, szövetséget kötnek azért, hogy a kormány közegeinek tulkapásait korlátozzák a terjeszkedő korrupciónál szembe álljanak és úgy társadalmi uton, valamint a politikai élet minden terén visszaszorítsák azt a századvegi szellemet, mely az egyéni boldogulás árúla a nemzeti emelkedést dobja oda.

Revízió a parlamentben.

A néppárt bevonulásakor a parlamentbe természetesen magával vitte a revízió kérdését is. Az ésszerű, és körültekintő politika a jelen parlamenti viszonyok között sikert nem remélhet egy olyan törvényjavaslat benyújtásától, a mely az egyházpolitikai törvények revízióját célozza. A jelenlegi kormánypárt

sokkal szorgalmasabb és sokkal korrumpáltabb, sem hogy a rövid idő alatt szerzett szomorú tapasztalatokkal meg lehessen őket győzni a revízió szükségéről. Nekik nagyobb és rettenetesebb példákra van szükségük, nekünk pedig egy tisztesebb alapon álló kormánypártra.

Nagyon helyesen tette a néppárt, hogy a jelen viszonyok között nem kísérletezett egy a revízióra irányuló törvényjavaslattal, hanem e helyett minden erejét arra fordította, hogy a keresztény szellemnek szerezzen ott a hol lehet érvényesülést s úgy lassan, de biztosan készítse elő a revíziót. A hevesebb véru emberek, a kiket nem a józan politikai körültekintés, hanem csak szenvedélyeik vezetnek, már azt hitték, hogy a néppárt félelmében halgat a revízióról.

Kétségtelen tehát, hogy Zichy Aladár gr. szombati beszéde rendkívül nagy fontosságu, s nemcsak mint parlamenti beszédek egyik legkitűnőbbje érdemel kiváló figyelmet, hanem főképen azért, mert a beszéd hatalmas argumentumokkal támogatott kérérel a revízióknak.

A néppárt tehát a kultusz-büdzet tárgyalásánál megtette azt az elhatározó lépést, a melytől a liberálisok annyira félttek, s a mely elől immár ki nem térhetnek. A néppárt kifejezést adott eszerint a parlamentben is annak, hogy a revíziót most és a jövőben is mindég követelni fogja. Ez pedig igen fontos dolog s bizonyítéka ujabban is annak, hogy a néppárt programja nem hiú igéret, hanem egy olyan önkényt elvállalt kötelesség, a melynek megfelelni minden alkalommal kötelességének tartja.

Semmi esetre sem szabad azonban figyelmen kívül hagyni a revízió napirendre kerülésének mellék-körülményeit. Zichy Aladár gróf volt a revízió kérdésének szónoka. Tehát a néppárt fővezérének fia, a párt előkelő tagja beszélt erről a kérdésről, nem is szóvirágos frázisokban, hanem igen komoly és megdönthetetlen érvekkel támogatott ritka szép beszédben. Tegyük még hozzá, hogy ez volt a fiatal grófnak első beszéde a házbán és akkor mindenki világosan fogja látni, hogy ez nem a véletlen összetal-

Az elnyomottak.

Írta: Ada Megri.

Vánszorganak egyre elűzve, szegényen
Százán, ezeren, millióan
Végnélküli, fajtott sóhajakkal
Végnélküli hosszú sorokban.

Egy sors a vesérük; lassan egyenlőn
Halad tova mind kimerülten;
Födellen a fejük, rongy a ruhájuk,
Beteges láz ég a szemükben.

És fölkeres e kétségbeesett nép,
Mind eljön e szörnnyű tömegben
S beessett arcú, aszott alakoknak
Hulláma ömöl körül engem.

Körülvess, előnt, szabadulni se tudnék,
Száraz lehetüket érzem
És hosszú sirás, sóhaj, szitok, átok
Hangsík föl az éji sötétben.

„Elhagytuk a viskót tűshelye nem volt,
Agyunk nem adott nyugodalmat;
Édes pihenőre hiába epedtünk,
Ha törve a szív, dehogyan alhat!

Elhagytuk az útvesszőket, az erdőt
S rejtékhelyeinket örökre

És pusatulásnak, esernyi veszélynek
Arnyékát dobjuk a földre.

Hitet keresünk, ideált e világon,
De es is cserben hagyja minket;
Reményt keresünk, szerelmet akartunk,
De ez is cserben hagyja minket.

Keresünk a munkát, ujrászülőnket,
De nem fogadott kebelére . . .
Hol hát az erő? . . . Nem! — Irgalomért esd
Az elnyomottak vére.

. . . Főnt és körülünk az erős tűz napnak
Fénylő, aranyos sugarán át
A csók meg a munka ünnepi hangú
Hatalmas hymnusa szállt át:

A gőz, ez a sárkány száll, dörög ott lenn
A boltozatos hegyűregben;
A kart meg az ést az ipar szava hívja
Munkára. — Mi szép is a verseny!

Egymást keresi ezer ajk, a melyet mind
Az örök szerelem tüze éget
S a tüzes kohóba magát beledobja
Nemes áldozatul eser élet.

S haszontalanok vagyunk? ki vetett hát
Bennünket az anyai földre;

A szív epedő sóhaját ki tagadja,
Ki fajtja, öli meg örökre?

Mily gyűlölet, a mely ránk nehezült? Mily
Szomorú végzet keze ére? . . .
Hiába a küzdés? — Irgalomért esd
Az elnyomottak vére.“

A Carneval régente és most.

— A »Fejérmegyei Napló« tárczája. —

Írta: Hafiz Elnékir.

Róma, 1897. márczius 4-én.

Sokat beszélnek a világban a római Carnevalról s róla sok igazat, sok hamisat képzelnek az emberek. Tény az, hogy régi fényéből az ujjabb időben alább hagyott s lassan-lassan már csak a történelmi remiszencenziák közé fog soroltatni. Erdemes tehát egy kis pillantást vetni: milyen volt a római Carneval régente és milyen az most?

Eredetileg a pogány Szaturnálik emléke a farsang. De Rómában az intenzív katolikus szellem durva és féktelen jellegéből kivetkőztette e mulatságot s lassankint ártatlan látványos és szellemes népűnepséggé alakította át. Nyilvános bálon, táncmulatságokon a római azelőtt nem talált igazán örömet. Művészi hajlamainál fogva szellemibb szórakozás után óhajtott, történelmi izű látványosságok után, melyeken szemét legeltethette s egyttal szellemét táplálhatta, egészséges élczet után, melyek kedélyét felvidítsák. S ép e finomabb hajlamai adtak formát a római Carnevalnak. Miért is

kozásából, hanem abból a félreismertethetetlen szándékából történt így, hogy az egész ország lássa és tudja meg, hogy igenis a revízió kérdése elsőrangú programja a néppártnak és ennek bizonyosságát Zichy Nándor gróf fia, Zichy Aladár gróf ezt a kérdést választja első beszédének tárgyává a parlamentben. Ez a körülmény fokozza Zichy Aladár gróf beszédének kiváló jelentőségét.

A beszéd maga rövid, de annál tartalmasabb. Zichy Aladár gróf sokkal komolyabbnak tartotta a revízió kérdését semhogy annak támogatására bombasztikus frázisokat használt volna. De azok az argumentumok olyan erős alapot szolgáltatnak a revízió kérdésének, hogy midőn végszávaiban a revíziót magát említette, a liberális párt, mely más körülmények között bizonyosan tüntetett volna ellene, nyugodtan fogadta, sőt egyik-másik őszintébb honatya, még a liberális párt is helybenhagyólag bólintott helyeslőleg, a revíziólisták pedig minden pártot tüntetőleg éljenztek a fiatal szónokot, a ki első beszédével megtudta nyerni az összes pártok rokonszenvét, dacára, hogy a legkényesebb kérdéstről beszélt. Bizonyos, hogy Zichy Aladár gróf nagy tehetsége parlamentünk életében első rangú helyet vív ki magának, a hol első fellépésével is beigazolta, hogy édes atyjának nemcsak eszméit és érzéseit, de kiváló tehetségét is örökölte.

Minden további dicséret helyett álljon itt egész terjedelmében maga a beszéd:

T. Ház! Igen rövid ideig akarom a t. Ház becses figyelmét igénybe venni azon oknál fogva, mert a kultuszvitva tárgyalása alkalmával azon álláspontot még nem hangoztatták, a mely nekünk, különösen a néppártnak és másoknak is a választók bizalmát biztosítja. Örövendő hallhatunk a politikai árnyalatok különböző oldalairól azon általános meggyőződést e Házban, hogy a vallásos nevelés és hitoktatás nem lehet közömbös az államra nézve.

A kultuszminiszter ur ezt a maga expozéjában is felemlítette, a midőn azt mondja (Olvasva): „nálunk az államra nézve a vallás-

sosság nem közömbös.” Helyes. Ez ellen senkinek észrevétele nem lehet, azonban legyen szabad nekem ehhez csak azt hozzáfűzöm, hogy nemcsak nálunk, hanem mindenütt. Amde hogyan illik össze a kultuszminiszter ur enuncziációja a liberális párt és a magas kormány-nak politikájával? Tekintsünk csak a középiskolákra elsősorban. A mit egyrészt a hitoktatók felépítenek, azt másrészt a többi tantárgyaknál az egyes tanárok rendszeresen lerombolják. Szerintem tehát nem elegendő, hogy a hitoktatást szükségesnek valljuk, hogy ezt hasznosnak mondjuk és kötelezővé tegyük, de szükséges, hogy az összhangban is álljon az egész állam kormányzatával.

Ha a vallásosság, mint a kultuszminiszter ur mondja, szükséges az államra nézve, akkor hogyan lehet megegyeztetni azzal, hogy a nálunk uralkodó jelenlegi politikai irányzat határozottan nemcsak a katolikus vallás, hanem az összes pozitív vallások ellen küzd. Ne vegyünk mást, csak a kötelező polgári házasságot. Tagadhatja-e valaki, hogy ez egy felekezet hitzabállyával sincsen összhangzóban? A katolikus egyház minden időben tiltakozott és védekezett ellene. Igaz, azt mondhatják sokan erre, hogy ez egy felekezetnek speciális nézete s ezért erre az álláspontra az állam kormányzata nem helyezkedhetik. De kérdem, melyik hitfelekezet ez országban, mely talál megnyugvást a polgári házasság kötelező formájában? Vagy tagadhatjuk-e, hogy minden egyházi esküvőnél egy újabb demontije történik a polgári házasságnak, mert az, a mit az oltárnál esküvel köt meg, ellenkezésben van azzal, a mit hivatalos személy előtt, hivatalos helyiségben, hivatalos formában rövid idővel az előtt megkötött. Nemcsak a katolikusoknak sérelme ez, de sérelme az összes vallásfelekezeteknek.

Ugy, mint a mai országgyűlés, azon országgyűlés is, a mely ezen egyházpolitikai törvényeket megalkotta, szintén kimondta, hogy a vallásosság az államra nézve szükséges. És mégis a polgári házasság legsúlyosabb formáját hozták reánk, de nem a legsúlyosabb és legsérlemesebb, mert a felekezeti-különlegesség kimondása ránk, a kik a hitzükségességet elfogadjuk, még sokkal terheesebb, sokkal súlyosabb, a mennyiben s mai állapotok szerint alapíthat valaki családát a felekezeti-különlegességre helyezkedve és a polgári házassággal. Ezen családnak alapja nem lesz a vallásosság és ebben a családban a gyermekek nem lesznek

még a törvényes hitoktatásra sem kötelezhetőek. Már most kérdem, lehet-e az államnak hasznos tagja az ilyen család?

Tekintsünk csak vissza a polgári házasságra, midőn ezéltől száz évvel napvilágot látott. Akkor annak alkotói arra az álláspontra helyezkedtek, hogy nincs Isten, nincs hit. Ők logikusan cselekedtek, mert szükséges volt, kellett, hogy valami mást állítsanak fel az oltár előtti házasság helyett. De a mi törvényhozáshozunk nemcsak, hogy nem helyezkedett ezen álláspontra, sőt ellenkezőleg egyenesen kimondta a törvényhozás egyik faktora, hogy utasítja a miniszter urat, hogy az anyakönyvvezetőknek kötelességévé tegye, hogy figyelmeztesse a feleket a polgári házasság kötésénél, hogy egyházi kötelezettségeiknek eleget még nem tettek. Magában a törvényhozó testületben is kimondották és rámutattak arra, hogy a polgári kötés nem elegendő. Ez a mi álláspontunk.

Ha visszatekintek Franciaországra, azt látom, hogy a polgári házasságot abban az időben hozták be, a mikor azt hitték, hogy a multtal szakítottak és új korzakot fognak új időszámítással megállapítani. En azt hiszem, hogy nálunk senki sem gondolta azt, hogy a polgári házasság behozatalától új időszámítás fogja kezdetét venni.

Röviden akartam ezekre rámutatni, meggyőződésem, hogy a törvényhozáshozunk kötelessége odahatni, hogy a socialis kérdések megoldása természetes mederbe tereltessek; de a törvényhozás erre egyedül soha sem lesz elegendő; mert ha elveszszük az egyéntől a vallásosságát, elveszszük az ő lelki nyugalmát, ha elveszszük a családtól a vallásosságát, úgy elveszszük vele az erkölcsi alapot, elveszszük a társadalomtól azt az egyetlen megnyugtató pontot, a mely a társadalom egyenetlenségeit ki tudja egyenlíteni.

A socialis kérdés megoldásával már sokan tüzetesen foglalkoztak; ezen alkalom abszolúte nem arra való, hogy erre a Ház figyelmét én is újból rátereljem. Nem is akartam ezzel azt mondani, hogy „csak egyedül a vallásosság” a megoldó eszköz, de magában véve a t. kultuszminiszter ur említett nyilatkozata határozottan arra és oda irányultott és azért örövendő látom, hogy ezen parlamentben meg van azon meggyőződés, hogy a vallásosság szükséges ezen államra és én, mint a néppártnak szerény tagja, azt mondom, hogy mi következetesen az

különösen két vonás domborodik ki a farsangi ünnepeken: részben Róma gazdag történelmének egyes emlékeit ujították fel díszes menetekben, részben pedig a közélet egyes félzségeit tették gúnytárgyává egészséges humorukkal. S oly híresek voltak azelőtt e farsangi ünnepek, hogy az egyházi műemlékeken kívül, a közélet két mozzanata vonzotta a sok idegent Rómába s ez a husvéti szertartások és a farsangi mulatságok voltak.

Állandó, változhatlan szintere ez ünnepegeknek a Corso, mely a város közepes közepén fut végig s régóta legszebb, leghosszabb s egyutt legegyszerűbb utcája Rómának; alsó végét mintegy métaként a piazza del popolo sudár obeliszkje jelzi, felső végét pedig a váracsszerű párkányzattal díszelő velencei palota. Ideje ez ünnepegeknek a farsang nyolcz utolsó napja.

Ujzenkor az egész Róma az utcán volt. Az álarcos, jelmezes alakok százai buktak fel itt is, ott is a hemzsgő népsokaság között, különösen a Corso környékén. Némelyek a különböző társadalmi rangok vagy állások jelmezeiben futkostak ide s tova, mint ügyvédnek, büvészeknek, festőnek stb. öltözve s az illető állásuk jellemző tevékenységét utánozva — természetesen karrikatúraban. Az ügyvéd minden járókelővel perelve, a festő gyorslevételeket eszközölve, a büvész furfangját ügyetlenül elárulva stb. Különös pajkossággal utánozta egyik-másik a körülállók legnagyobb mulatságára a bevándorlott német mesterlegényt — részegként támolyogva, mert olaszt részeg állapotban látni a legnagyobb ritkaságok közé tartozik. Itt egy „buffone” mulattatá a közönséget élces előadásával, amott egy „Hári János”

mondott nagyokat, miközben egy másik a „furfangos író” szerepét játszva csafolgatta. S megint másokat a találékony más ötletekre vitt. S ez apró jelenetek, melyek így rendetlenül elszórt csoportokban játszódtak le képezték a farsang humoros részét. A látványos rész rendezett díszmenetekben állott, továbbá kiváltságban s záradékkal lövésnyben. Végtelen kocsisor vonult végig a korzón cifránál-cifrább jelmezes alakokkal megrakva. S a kocsi külön ez alkalomra készült furcsábbnál furcsább alkotmányok voltak, majd hajó, váraccs stb. alaknak virágokkal s színes szalagokkal feldíszítve; egyes családok vagy czégek versenyeztek egymással a kocsiaknál minél szebb kiállításában. E díszmenetekben azután olykor-olykor alluziók történtek Róma esemény díszmúltjára. Este a kivilágításnak sajátosságai következtek, melynek olaszosan „moccioni” a neve. T. i. az ablakpárkányokon kívül a sürgő-forgó kocsik is mind kiváltak rakva gyertyákkal és lámpionokkal; maguk a járókelők is gyertyákkal és lámpionokkal futkostak, s abban telt legnagyobb kedvük, ha egyik a másiknak a világot kifújhatta. Szóval élcz, pajkosság, látványosság váltakoztak a közérdeklődéssel rendezett népünnepeken. S az idegen ilyenkor győződött meg róla, mennyi humor, elevenség és közszellem lakozik a különben oly komoly és szigorú magartású római népbeni.

Azonban a 70-es évek óta az „uj Olaszország” égizse alatt Róma rohamosan veszíti régi jellegét, minek egyik jele, hogy Carnevalja is mint színtelenebbé válik. Lassankint csak olyan kozmopolita városá lesz, mint Európa többi nagy városai, a modern élet letörli eredetiégének himporát. Mi természetesebb, mint-

hogy a lábrakapott erkölcsi lazulás kiöli a kölcsönös bizalmat s ezzel a szellemes életet és tréfát, s hogy a növekvő szűkkeblűség és indifferentizmus nem képes többé becsületes népünnepet teremteni. Ehhez járul még a fokozódó anyagi nyomor, melynek más gondoljai vannak semmint farsangot csinálni.

Az utóbbi években már alig volt valami néven nevezendő ünnepe. Az idén mégis megembelelte magát a városi tanács; néhány ezer lirát áldozott a régi Carneval feltámasztására. S ugy látszott mintha föltámadt volna — legalább halovány árnyát láttuk a réginek.

A történelmi részt Mark Aurél császár diadalmenetének utánzása képviselte, melyet két ízben mutattak be a corzón. Meglehető festői volt a menet, megkötözött foglyokkal, litorokkal, angurokkal, pontifexekkel; egyidőre le tudta kötni a corzó publikumának figyelmét.

A hátralevő rész azonban csak pusztá reklámcsinálás volt. Egy tengeri árukkal kereskedő czég pl. spongyából és korallból ügyesen összetákolott kocsit küldött a korzóra melynek lékeiből jelmezes alakok kukucskáltak ki. Egy hentes szálmáriarukból épített egy mozgó élesztárt. Egy másik czég meg, melynek különböző világrészeken vannak üzletei, óriási fölgölyöbist vitetett körül. Sajátos volt a velozipéd-klub ötlete, a mely egy óriási velozipéd-kerékkel büszkélkedett, a küllők közt üldögélő kerékpárosokkal.

Hamvaszószerdán a farsangi láрма egyszerűre elnémul, minden ismét köznapi színeket ölt, jelül annak, hogy a vigsg csak pillanatnyi, de a munka állandó hivatása az embernek e földön.

egyháspolitikai törvények revízióját követelni és sürgetni fogjuk.

Az egységes középiskola.

A parlamenti viták során az egész hazában nagy feltűnést keltett Dr. Major Ferencz életrevaló eszméivel, a melyek közül nem egyet magáévá tett a kormánypárt is. A kik Majort ismerik, a kik mint városi főorvosnak sokoldalú ismereteit s fáradhatatlan buzgalmát ismerték, azok egy cseppet sem csodálkoznak azon a nagy sikeren, a melyet a képviselőházban eddig is aratott, s a mely annyira meglepő az orvos képviselőik iránt nem nagy bizalommal viselkedő képviselőházak.

Már a honvédelmi tárca során a rögtöni segélynyújtás érdekében tett javaslata, mely azt vette célba, hogy a katonaság erre kiképzettessék, általános helyesléssel találkozott. Ugyancsak a rögtöni segélynyújtásra vonatkozó, a tüzoltóknak erre való kiképzését hangsúlyozó javaslata. A nagyobb tüzesetek ritkán történnek annélkül, hogy egy vagy másképpen az emberi életet, vagy testi épséget ne veszélyeztetné. A tüzesetek alkalmával előforduló gyakori szerencsétlenségek, a humanitás szempontjából kívánatosak teszik, hogy a tüzoltók a sebesülteknek rögtöni segélyt nyújthassanak. Különösen szükséges ez a vidéki városokban és a nagy községekben, a hol nemcsak mentőegyesület nincs, de sőt a kevés orvos is úgy el van foglalva, hogy nem igen lehet közülök a tüzeset színhelyére minden alkalomra valakit kirendelni. A mentésre, illetve a rögtöni segélynyújtásra kiképzett tüzoltók, a mint Major igen helyesen jegyezte meg, nagyon célszerűen volnának felhasználhatók háborús időben az egészségügyi csapatok kiegészítésére, miután a sebesültek halálos kimenetele gyakran csak azért következik be, mivel a sebesült nem részesült azonnal szakavatott segítségben.

De Major dr. még nagyobb arányokban óhajtja kiterjeszteni a rögtöni segélynyújtást s javasolja, hogy a középiskolákban a közegészségügyet mint rendes tantárgyat vegyék be, a mi által az ország óriási halandósága bizonyynyal csökkentné és a tanuló ifjúság igen könnyen elsajátíthatná a közegészségügy alapismereteit, a melyeket ma olyan kevesen ismernek még a műveltebb osztálybeliek közül is.

Hogy mint orvos ilyen gyakorlati eszmékkel szolgált közegészségügyi dolgokban, azon senki sem csodálkozott, a ki Major Ferencz dr. tudományos készültségét ismeri. Annál meglepőbb volt a közoktatásügyi tárca során az egységes középiskoláról mondott beszéde, a melyben e sokat vitatott kérdésben egy igen életre való eszmét pendített meg, a mely valóban az egyedüli és leghelyesebb módja, a jelenlegi viszonyok megváltoztatásának.

Az évek óta folytatott sikertelen tanácskozások révén valóságos tengeri kigyóvá nőte ki magát a középiskolák reformja s a sokan kezeltetés, leiratkozás és feliratozás, mind ez ideig nem tudta dűlő utra vezetni ezt az ügyet. Dr. Major Ferencz olyan eszmét szolgáltatott hétfőn a képviselőháznak, a melynek megvalósítása esetén a középiskolák reformja a leghelyesebben és a legcélszerűsággal oldatnék meg.

Major dr. a középiskolák első hat osztályában a klasszikus nevelést kívánja biztosítani, míg a 7. és 8. osztályban különvált oktatásban részesülnének tanulóink, mindegyik szakszerű előképzést nyerve arra pályára, a melyen tovább haladni szándékozná. E nagyfontosságú beszédet egész terjedelmében közöljük alább:

T. Ház! Előre bocsátom, hogy nagyon rövid leszek, mindazonáltal nem hagyhatom szó nélkül Pap Géza t. képviselőtársamnak megjegyzéseit. Ő kikelt a latin nyelv tanítása ellen az első három osztályban. Bocsánatot kérek, én ezt a klasszikus tanítás elleni merényletnek tartanám, hiszen éppen az a baj a reáliskolákban, hogy nincs meg a klasszikus nevelés és ez vonatkozik Miklós Ödön t. képviselőtársam előbbi beszédjére, ki éppen azért kelt ki a mostani nevelés iránya ellen és azt hiszi, hogy a technikából kikerültek azért nem mehetnek az állami szolgálatban előre, mer a klasszikus kép-

zésnek hiányában vannak. Legalább én így értem meg t. képviselőtársam Miklós Ödön felszólalását. Én határozottan ellene vagyok azon iránzatnak, hogy a latin nyelv oktatása ne kezdessék meg már az első osztályban — miként most történik, hiszen éppen ez a zsenge kor alkalmas arra, hogy legjobban elsajátíthassák az idegen nyelveket.

Ezen irány megváltoztatását teljesen elítélem. A mi a görög nyelv tanítása ellen felhozott indokokat illeti, éppen a latin nyelv mellett felhozott szempontból elítélem. Ahhoz azonban hozzájárulok, a mit a t. képviselő ur az életkorra felhozott. Én nem látok ugyan nagy veszélyt abban, hogyha a gyermek 10 éves korát betöltve már a középiskolába felvétetik, hanem igen azt szükségesnek tartom, hogy ez a legnagyobb szigorral betartassék és 10 éves kora előtt a gyermek ne bocsáttassék a középiskolába.

Most pedig legyen szabad áttérnem a felszólalásom tulajdonképeni tárgyára. Az igen t. miniszter úr igen szépen jelezte a középiskoláról szólva mindazokat a kívánni valókat, a melyek feltétlen és egyetemesen szükségesek, és reményt nyújtott arra, hogy ezen ügy a közoktatásügyi tanácshoz küldetvén, minden tekintetben úgy a tanrendszerre, mint az irányra nézve oly felekép lesz megoldva, hogy talán a jövő kívánalmait ki fogja elégíteni. A t. miniszter ur egy eszmét bocsátott a képviselőház elé, a melyre fel is hívta a t. Ház minden egyes tagjának figyelmét.

Ugyanis az egységesen jogosító középiskola eszméjét hozta fel. Azonban megjegyeztem, hogy az egységesen jogosító középiskolában eltérések lehessenek, ugyanis hogy az egyik középiskolában inkább a reálisak, a másikban a klasszikus nevelés, a harmadikban modern idegen nyelvek ápoltságának. Ha erre a térére lépünk, felek attól, hogy a mostani reáliskolák tanítási iránya, a mely úgy látszik, nem vált be és ép a reáliskolák létezése sürgeti az egységes középiskola felállítását, a mennyiben éppen a reáliskolákban nincsen meg mindazon faktor és kellék, a melyek megkívánatnak az egyetemi tanulmányok folytatására, felek tehát, hogyha az egyik középiskolában csak a matematikára lesz tekintet, a a fűsly, akkor a reáliskolát tartjuk ismét fenn. Én tehát, minthogy a klasszikai nevelést tartom minden pályára a legjobb alapnak, föltétlenül az egységes középiskola mellett foglalom állást.

És meg lehetne ezt, szerény nézetem szerint oldani olyképen, hogy a VI. osztályig legyen egységes és legyen a nevelés egészen klasszikus, mert megmutatja a történelem, hogy nagyjaink kivétel nélkül a multban, épen a klasszikus nevelésnek köszönhették előt nagyságukat. Azt óhajtánám tehát, hogy bármely pályára megy valaki, a hatodik osztályig klasszikus nevelésben részesüljön, melyet elvezve bizonyos pályára vagy szakiskolára jogosítva legyen és azután történjék a bifurkáció, még pedig úgy, hogy a VII.-VIII. osztály legyen előkészítő az egyetemre. És így a középiskolák egyik VII. és VIII. osztályában taníttassanak főképen a reális előkészítésre a műgyetemi tanulmányokra, a másikban még nagyobb fokban érvényesüljenek a klasszikus nyelvek, az a nevelés, mely előkészítse a tanulókat a tudományos egyetemre. Így, nézetem szerint, igen könnyen lehetne megoldani a középiskola kérdését a nélkül, hogy ez által több tanerőre vagy költségre lenne szükség. Sőt mondatom az által, hogy így egyesítjük a középiskolákat, főleg a hol 4-5 középiskola van, melyek VII.-VIII. osztályai- ban 5-6 hallgató van, költséget lehetne megkímélni összevonással és a helyett több helyen lehetne középiskolát fölláttítani.

De azért is ragaszkodom a középiskoláknál a VI-ig bezárólag egységes tanrendhez és oktatáshoz, mert akkor már minden tanulóval a képesség kidomborodik egyik vagy másik pályára, melyben való tovább képzést és előkészülést az egyetemre nagyobb mérvben érvényesítheti a VII. és VIII. osztályokban, mely osztályok a tudomány és műgyetemre szakszerűen lennének hivatva előkészíteni. Ez ideát jelenleg csak felvetem, nem akarok a bizonyítékokba belebocsátkozni, fenntartom ezt magamnak akkorra, ha e kérdés a Ház elé fog kerülni. Azért óhajtottam mégis ezt az eszmét most megpendíteni, hogy diskurszió tárgyát képezhesse, mert nézetem szerint az egy oly megoldás most, mely elvezethet a mindnyájunk által óhajtott célhoz: az egységes középiskolához. Nem vagyok barátja annak, hogy a középiskolák mellett még polgári iskolák is legyenek. Az elemi iskoláknak, az egységes középiskola mellett, melyet minden esetben egységesnek

és klasszikusnak kívánok, nem látom szükségét a polgári középiskolának.

Felszólalásomat összegezve a t. Ház figyelmét felhívom az általam felvetett megoldási módra, a mennyiben e felett diskussziót lehet folytatni a középiskolai tanácsban. A mondatokat a t. Ház és a t. miniszter ur szives figyelmébe ajánlani bátor vagyok. Különben a költségvetést elfogadom.

Major dr. beszédét nemcsak az ellenzék kísérte általános helyesléssel, hanem a kormánypárt maga is helyesléssel fogadta a javaslatot. Wlassics miniszter válaszában másképp jelezte az ő álláspontját, de mint értesülünk, utóbb magáévá tette Major eszméjét s mivel a kormánypárt előkelőbb tagjai is ezt a megoldást tartják leghelyesebbnek, remélhetőleg már a legközelebb megindulnak az erre vonatkozó tanácskozások, melyek ily irányban fogják a középiskolák reformját előkészíteni.

Mondanunk sem kell talán, hogy a néppártra mily nagy erkölcsi sikert jelent az, hogy egyik tagjának életrevaló eszméje dűlőre vezette a középiskoláknak sokat hányatott kérdését.

A magunk részéről szívvel üdvözljük Major Ferencz dr. nagy sikert ért parlamenti szerepléséért s hívjuk, hogy még több hasonló siker kísérje működését.

Közigazgatási bizottsági ülések.

A megyénél.

Fejérmegye törvényhatósági bizottsága tegnap márczius 9-én tartotta meg márczius havi ülését Huszár Ágost alispán elnöklété mellett. Az ülésen jelen voltak: Újházy Sándor, Quirini Gusztáv, Heinrich Lajos, gróf Festrich Benyó, verebi Végh Sándor, Koller Tivadar, Detrich Zeigmond, Kenessey Gyula, Szűts Artur, Balassa Sándor, dr. Balassa Imre, Halutyffy Dezső, Kornis Zoltán, Pich Gyula, Molnár Béla, Vértessy József.

Az elnök az ülést megnyitván, Balassa Sándor jelenti, hogy helyettes tiszti ügyésznek a törvényhatóság dr. Ráday Lajost választotta meg.

Ezután még néhány kivételei nősülési engedélyt adott meg az ülés.

Az árvaszék körében nem fordult elő február hóban semmi nevezetesebb eset. A havi jelentést a bizottság tudomásul vette.

Plossék Ferencz pénzügyigazgató jelenti, hogy a mult ülésen Vértessy József által hozzaintézett azon kérdésben, hogy a bírósági alapellettel felvételének a nyugtára az adóhivatal bélyegilletéket szed, van-e tudomása, azt felelheti, hogy ez ugyan némely helyen megtörtént, de ezental majd a nyugtáknál bélyegilletéket semmi körülmények között nem szednek.

Quirini Gusztáv főmérnök jelenti, hogy az állami közutak jó állapotban vannak. Az utadó fejeiben le nem szolgált napszám 1897. évre maradt fenn 1274.

A soproni postaigazgatóság a közigazgatási bizottságtól véleményt kér, hogy lehet-e Zichy Jenő grófnak a közlegészségügyi miniszterhez intézett ama kérelmének helyt adni, hogy Zichy-Ujfalun postahivatal állíttassék fel. Az új postahivatal évi forgalma 500 frtra van becsülve, miért is a közigazgatási bizottság helyesléssel találkozott ott egy postahivatal felállítására.

Az egészségügyi jelentés szerint a közegészségügyi állapotok február hóban kevésbé voltak kielégítőek, mert a gyermekek között több helyütt fellépett a difteritisz s más hevenyfertőző betegség.

Újházy Sándor ügyész a fogházak állapótáról jelenti, hogy jelenleg 539 egyén van bent.

Festrich Benő gróf jelentésében több úgyről referált, melyek közül felemlítésre méltók: A vaáli főszolgabíró jelenti, hogy Tichlari, soósokuti tanító évi fizetésének megállapításánál nem járhattak el törvényszerűleg, mert Kálmán Károly, az ottani plebános nem jelent meg az erre összehívott ülésen s így nem írta alá a jegyzőkönyvet. A közigazgatási bizottság elhatározta, hogy a megyés püspökhöz felír a plebános utasítása végett, hogy az az újra összehívandó ülésre elmenjen.

A czezei róm. kath. iskola építésére az ottani előjáróság 45% pótdadót vetett ki. A lakosság akkor egyhangulag mellette volt, de most *Szél Sándor és Tényfy Kálmán* nem akarják megfizetni a pótdadót s ezért a közigazgatás hoz folyamodtak annak elengedésért, a mely azonban elutasította a két kérelmezőt s a 45% adó megfizetésére kötelezte.

Ráczkeresztúron tanítóvá Szellő Sándor lett megválasztva s a választás jóvá is hagyatott.

A gut-tamási róm. kath. iskola 60 forint államsegélyt kérelmez. Pártólólág terjesztetett fel a miniszterhez.

Az ülés ezzel d. u. 1/41 órákor véget ért.

A városnál.

Székesfejérvár város közigazgatási bizottsága ma délelőtt a városház nagytermében megtartotta márczius havi ülését. *Havranek József* polgármester elnökölte mellett. Az ülésen megjelentek: *Dieballa György, Ree István, Ujházy Sándor, Farkasdy Dezső, dr. Fanta Adolf, Tóth István, id. Almássy Ferencz, Alaghy Dezső, dr. Bierbauer Viktor, gróf Festetics Benó, Quirini Gusztáv és Dittrich Szilárd.*

Az elnöklő polgármester miután megnyitotta az ülést, *Tóth István* főjegyző jelenti, hogy a múlt ülésen egy felszólalás történt az adony-szabolcsi vasutnál előforduló miszeriák miatt. Ez ügyben az illető vasut igazgatóságához kérdés intéztetett, hogy nem lehetne-e azokon segíteni. A válasz az, hogy azon előbb mint június, vagy augusztus hónapban nem lehet segíteni, hogy ne kelljen várakozni Adony-Szabolcsnál hosszabb ideig. De akkor valószínűleg sikerülni fog. A közigazgatási bizottság pedig a helyett, hogy követelileg sürgette volna újból meg a tarthatatlan állapot mielőbbi megszüntetését, a választ tudomásul vette.

Sopron postaigazgatósága kérdést intézett a városhoz, hogy vajon miképpen helyes a város nevét írni, j-val vagy pedig h-val. Ez a kérdés már valóságos tengeri kigyó. Számítálan szor merült fel, de alapos határozatot még soha sem hoztak ebben. Most is majdnem minden bizottsági tag hozzászólt, a vége azonban mégis az lett, hogy a postaigazgatóság feleletül azt kapta, miszerint a város hivatalos pecsétje j betűvel van, míg közhasználatban gyakran h betűvel írják a város nevét.

Dieballa György közgazdasági előadó terjedelmes évi jelentése felterjesztetett a miniszterhez.

Ezután következtek a különféle szakelőadók jelentése a múlt hérol.

Dr. Bierbauer Viktor tbeli. főorvos jelenti, hogy a múlt hóban a közegészségügyi állapotok kedvezők voltak, a mennyiben a születések száma a halálozások számát 28-al multa felül s hogy járványos betegségek csak igen kis mérvben fordultak elő. Született 82, meghalt 57 egyén. Házasságra lépett 51 pár. A városi kórházba felvételtett február hóban 22, elbocsátatott 23 és meghalt 2 egyén.

Az árvaszéki jelenés szerint gyámság alatt van 9356. A múlt hóban felmentetett gyámság alól 12, felvételtett 28.

A pénzügyi jelentésből kitünik, hogy az összes adóhátralék 306.832 frt volt, melyből befolyt 169.396 frt, maradt tehát márczius hóra behajthatatlan 135.530 frt.

Quirini Gusztáv főmérnök jelenti, hogy a közutak járható állapotban vannak a dinnyési ut kivételével.

Festetics Bennó gróf jelenti, hogy az iskolások értesíti a közigazgatási bizottságot *Wenger Tamás* tanítónak véglegesítéséről s *Geiszt József* tanító megválasztásáról.

A különféle szakok évi jelentésének megvizsgálására — mely a belügyminiszterhez lesz felterjesztve — *Havranek* polgármester kéri maga mellé *Fittler Béla* és *Ujházy Sándor* bizottsági tagokat.

Ujházy Sándor kir. ügyész ez alkalmat felhasználta, hogy az évi jelentések kapcsán hosszabban beszélt a *Székesfejérvári rendőrség tarthatatlan állapotáról*. A rendőrséget olyannak jelezte — még pedig igazságosan — mely a legprimitívebb igényeknek alig képes megfelelni. Annál is inkább kíváná, hogy ezen most a

rendőrség szaporítása által segítve legyen, mert már jövő évre valószínűleg életbe lép az új bünyvádi eljárás, mely, akkor a rendőrségre oly terheket rak, hogy az ilyen állapotban nem lesz képes megfelelni. Ezért azt az indítványt terjeszti elő, hogy a közigazgatás írjon át a törvényhatóságig egy új rendőrségi szabályrendelet kidolgozására s a rendőrségi személyzet szaporítására. Ezen indítványt elfogadta a bizottság.

Elvárjuk azonban, hogy ez az indítvány nemcsak papírosan reformálja a rendőrséget, de alaposan, még személynélben is megváltoztassa. Mert a legjobb szabályzat sem ér semmit, ha nincs a ki végrehajtja.

HIREK.

— **Cselka püspök meghalt.** Gyász érte a magyar katolikus klerust. Meghalt hétfőn délután egyik nemes gondolkozással főpapja *Cselka Nándor* címzetes püspök, budapesti érseki helynök. Halála délután 2 órákor érte el, miután megbédelés s hírtelen rosszul lett, a központi papnevelő intézetben levő lakásán Budapesten. Temetése holnap délelőtt 10 órákor lesz. A halottat *Vaszary* Kolos hercegprímás szenteli be. Misét pedig az elhunyt főpapért dr. *Steiner* Fülöp megyéspüspök mond.

— **A bújti vásár.** A vasárnap és hétfőn lefolyt vásárnak ugyancsak nem kedvezett az időjárás. Különben az már messze földön ismeretes, hogy Székesfejérvártól nem mulik el vásár esős, szeles vagy más rossz idő nélkül. A kirakodó vásár nagyon pangott. Egyedül csak az állatvásárnál mutatkozott nagyobb forgalom. Felveztetett 4000 darab ló s ebből eladva lett 1600, szarvasmarha pedig 4500 volt kihajtva s elkelt 1500 darab közül.

— **Nyilvános köszönet.** Az iparosok békéjével az agg iparosok pénztára javára adományoztak és felülhiztek: *Felmayer Károly, özv. Felmayer István, Pásztori Sándor, dr. Saára Gyula, Say Viktor* altábornagy 10—10 ft. *Prifach József, Komáromy Károly, Mayer Károly, Német János, Seidel Lajos, Kalocsay Alán, Schlammadinger Alajos, Huszár Agoston, Nagy Ignác, Tóth Aladár, Rauscher Béla* 5—5 ft. *Nyári Gábor, Marschall Nándor, Veichinger Sándor, Szabó Bakos András, Kuty Márton, Szulborics Jenő, Károly János, Huszár Károly, Góbel János György, ifj. Ditmár József* 3—3 ft. *Gremesperger István, Tamás Vilmos, Bauer Károly, Herczeg Sándor, Számner Kálmán, Lencsés György, Kohn Adolf, Markus Lajos, Markus Miksa, dr. Szabady József, Belák Ignác, Molnár József, Eisenbarth Agoston, Tóth János, Endresz Sándor, id. Rózsa Ferencz* 2—2 ft. *Schnetzler Nándor* 2.40; *Endersz János, Wertheim Pál, Bernát Ignác, Fábian István, Rózsa József, Fittler Béla, Alaghy Dezső, Kovács Károly, Say Ferencz, Havranek Jenő, dr. Lauschmann Gyula, Kővári Ede* 1.40—1.40 ft.; *Pethő János, Gerő Jakab, Szalai Gyula, Plossek Ferencz, Nikl Károly, Turják János, Szokolczai Lajos, 1.20—1.20 ft.; Keddő társaság* 1.20 ft.; *Faubl Ádám, Illés Károly* 1.30—1.30 ft.; *Gyurkovics Ferencz, Molnár Adolf, Schlammadinger Antal* és fia czég 1.50—1.50 ft.; *Guruzsa Ferencz István* 1.60 ft.; *Moncskó Flórián, Veisz Antal, Kristóf Antal* 1.80—1.80 ft.; *K. I. Csikós Endre, Ferencz Károly, Rode Imre, Karnik Vilmos, Berghammer József, Ofner Mór, Balog Ferencz, Kreizler Zsigmond, Bernát Pál, Stereczki Imre, ifj. Hangerl Jakab, Kubik János, Allovits József, Oremusz József, Szöllösi Ferencz, Latzkovics Béla, Kovács Ferencz, Hári Lajos, Ledner Józsefné, Meiszer Adolf, Nagy József, Lichneker János, Papp Sándor, Kovács József, Kakács Lajos, Szabó Ferencz, Markusz Béla, Trummer Sándor, Kostyelik Imre, Nyári György, id. Puczbacher Pál, Herczeg Ignác, id. Pick Mór, Hónig Péter, Richter István, Tóth Arthur, Csitári G. Emil, ifj. Flics Miklós, Valentovics Mihály, Fekete Antal, Kovács Antal, Zavodnik Sándor, Klein Zsigmond, Hirschorn Sándor, E. K. Rosenberg Sándor, Frosch Ignác, Grósz Kálmán, Vég Gyula, Gyurkovics Alajos, Gyurkovics Alajosné, Vitvindisch József, Maver Ernő, Deák János, Szili József, Hirtling Pál, Varga István 1—1 ft. Mihályi*

József, Boross Sándor, N. N., ifj. Rózsa Ferencz, Söretz József, Sasits István, N. N., Veinlich A., Horváth Mihály, Slezák Károly, Osizmadia Vendel, Berveiler János, ifj. Fuster Imre, Loyol István, Bohu Alajos, Nyitrai Ferencz, Nagy Lajos 80—80 kr. Héjj József 90 kr. Hoffer Ferencz 70 kr. Laczó Jakab, Glatz Samu, Takács Dezső, Melczar Samu, Fodor Kálmán, Morstadt Albert, N. N., ifj. Kolb Ferencz, Fodor József, Khász Antal, Kovács Sándor 60—60 kr., Radosza Ferencz, Nyitrai Pál, Németh Gusztáv, Szerdahelyi János, Simon Lajosné, Vanka György, Makk Ernő, Gertner József, Vayer György, Vayer Györgyné, Konich Ferencz, Tóth Ferencz, Toma Károly, Niedermähr István, Deveszeri Mihály, Veisz Géza, N. N., Schaumann József, Kümmel Frigyes, Frankl József, Hegyi József, Palkovics Imre, Kőrösi Gyula, Dittrich Ede, Tomán Imre, Steiner Lajos, Krammer Antal, Mayer Lajos, Kneizts Imre 50—50 kr. Fleischer Mór, Gaál Kálmán, Fűrész Lajos, Tauber Béla, Horváth Agoston, N. N., Paulovits Ferencz, Mészáros Ferencz, N. N., N. N., Ditmár Ferencz, Gerlics József, Piskacsek Nándor, Csernyi Ferencz, Schmidt Sándor, N. N., Budai János, özv. Veivold Györgyné, Heinrich Gyula, Sturm József, N. N., Sapkás Károly, Mocsnoki László, Daudesz Antal, Tagliani N., N. N., Katics Gyula, özv. Cserny Ferenczné, N. N., id. Csernai József, ifj. Csernai József, Vida Ferencz, N. N., Kovács István, N. N., Oszovszki Gyula, Vida Károly, Aradi István, Barna Lajos, König Károly, Schaffhauser Mari, Kovács Katicza, ifj. Boross Sándor, Völgyi Lajos, Borisevics József, Pollák Armin, Sztupa János, Schreindorfer Ferencz, Szabadi László, Laky István 40—40 kr. Czina Kálmán, Vinciczai Ferencz, Botka András, Veichinger Ödön, Zimmermann József, Fekete István, Szigli József, N. N., Simon Gyula, Gyökér József, Kern Péterné, Klein Ignác, Ester Alajos, Jankovics István, Vekerte Ferencz 30—30 kr. Auerbach N., Keller Sándor, Teisenhoffer Károly, Fekete József, N. N., Hladik Nándor, Gyurkovics János 20—20 kr. Pinke István, N. N. 10 10 kr.

— **Sorozás.** Még folyton látni az utcákon vigkedelő legényeket, kik nemzeti színű szallaggal feldisztatott kalappal kiabálják: „Hopp császáré!” A székesfejérvári járás sorozása még mindig tart a méntelepi laktanyában s csak holnap fog végződni. Hétfőn bevált 58, kedden 87, ma pedig 65 legénynek mondta ki az orvos a „tauglich“-ot.

— **A tóvárosi olvasókör** márczius 15-ének megünneplése alkalmából saját helyiségében márczius hó 14-én társas vacsorát rendez, melyre a kör t. tagjain kivül másokat is tisztelettel meghív. Aláírási iv a kör helyiségében van kitéve — Az igazgatóság megbízásából *Dr. Kégl Károly*, olvasóköri jegyző.

— **Tolvaj óras.** A városház bürtönében hétfő óta elmékedik *Kele Mihály* vándorló óras azon, hogy még sem jó más jószágát nyevs kézzel megfogni. Még január hó 6-án történt, hogy *Zichy-Ujfalusi* urodalom egyik cselédje *Fodelevits János* átadta *Kele Mihálynak* az óráját megjavítás végett. Kele azonban nem adta vissza az órá, hanem megszökött vele. Most hétfőn *Deutsch Kálmán* seregélyesi koresmáros, a ki ezt az óra ügyet ismerte, ugyszintén Kélt is, a vásárban felismerte a tolvaj órást s ezért a rendőrség által letartóztatta.

— **Kirabolt boltos.** *Schön Ignác* pátikai szatócs — mint levelezőnk írja, — nem jó napra ébredt fel március 1-én. A mint reggel belép a boltjába, ijedve látja, hogy ott összeviszva van hányva minden, az ajtó pedig fel van törve. A tolvajok, kik azon éjjel a boltban jártak, felhánytak ugyan mindent, de csak a pénzesfiók tartalmát vitték el, mely 18 frtot tett ki. Az ismeretlen tolvajokat a csendőrség erőlyesen nyomozza s mint értesülünk, már nyomukban is van.

— **Vásári tolvaj** A vásár alkalmával rendszerint sok vidéki tolvaj látogatja meg Székesfejérvárt. A rendőrség azonban mindig idejekorán intézkedik, hogy a gyanus egyenek befogassanak. Azért mégis néhánynak sikerül elkerülni a rendőrség figyelmét. *Tarcza* János böleskei illetőségű ismert tolvaj szintén a rendőrség örökös szeméi elől ügyesen bujkált, hanem mikor lopni akart, éppen akkor fogták

el. A nádor-utczán levő Havas és Weisz-féle tüzeltbe ment be zsebpendőt s kendőt vásárolni. Elő rakatott magának egy csomót s midőn észrevette hogy nem nézik, eldugott a zsebébe 18 darab zsebpendőt s 14 darab selyemkendőt. A visszatérő boltossegéd észrevette a hiányt, s kérdőre vonta Tarczalt, kinél meg is találták a lopott tárgyakat, s a tolvajt átadták a rendőrségnek.

— Agyonruga a ló. *Gergely* István 55 éves nagy-korözi illetőségű kocsist vigyázatlansága folytán végzetes szerencsétlenség érte. Vasárnap a lóvásárbán gazdája Szabó István kocsmáros lovát vezette haza, illetve vigyázott rá, mert a kocsi hátuljához kötötte s ő pedig mellette haladt. A ló egy darabig szépen haladt s ő pedig mellette, hanem egyszerre csak egy néptömegtől a ló megijedt, s rugdalózkodni kezd és úgy megtalálta rugni *Gergely* hasán, hogy azonnal elájult. A szerencsétlen kocsist bevitték a kórházba, hol belső sérülés következtében hétfőn meghalt.

— Az Ács-féle gyógytár sikere. Már említettük lapunkban, hogy *Ács Albert* székesfejvári gyógyszerész készítményei az orvosi körökben milyen nagy feltűnést keltett. A pilulák kitűnőségét igazolja az alábbi levél is, a melyet egy a szakirodalom terén is kiváló nevet szerzett főorvosi orvos irt *Ács Albert*-hez: Budapest, 97. 14/L. Igen tisztelt uram! Kitűnő piluláit én ugyiszólván naponta rendelem, legjobb lenne tehát a közlemben levő *Jarmay* és *Hibai* gyógyszerárakba is beadni. A vidékre is sokaknak ajánlom, mivel *lelküismeretes meggyőződés szerint jobb náluknál sehol a gyógyászat terén nem létezik.* Tisztelettel *Dr. Lőrinczy.*

Törvénytörvények.

— Sikkasztó ügynök. A székesfejvári törvénytörvények előtt tegnap sikkasztás vétségével vádolt *Freid* Ármin zámosly illetőségű biztosítási ügynök állott. A vádoló *Steininger* Sándor volt, kinél *Fried* Ármin mint ügynök volt alkalmazva. A megyében több helyen is kötött biztosítást, de a felvett pénzt nem számolt be *Steininger*nek, hanem elköltötte. A tegnapi tárgyaláson a vádat visszavonta *Steininger*, mert *Freid* megtérítette az elsikkasztott pénzt, ellenben a kir. ügyész fenntartotta a vádat, mert a sikkasztás hivatalból üldözendő cselekmény. A törvénytörvények azonban felmentette *Freid*ot a vád alól.

— Hamis bukás. *Szirmai* Ármin volt bioskei gözmalomtulajdonos hamis bukás vétségével vádolva állott ma a törvénytörvények előtt. Uzeti könyveket nagy malmában nem vezetett s évi mérleget sem készített, hanem egyszerre csak csődöt mondott. Ezt nem találta a kir. ügyesség rendes dolognak s hamis bukásért vád alá fogta. A törvénytörvények igen enyhén ítélte el, mert csak 5 frt pénzbüntetést kapott.

Irodalom és Művészet.

Színház.

Szombaton az örökké szép *Jü* operette „*Ripp van Winkle*“ került színpad nagy számú közönség előtt. Az előadás általában véve sikerült s *D. Vlád Gizella* kedves szerepében utólrhetetlen alakítást nyújtott, különösen a levél áriáinál tűnt ki hangjának s énekművészetének páratlan volta. A tisztelői egy szép virágcsokorral lepték meg. A többi szereplők közül jó alakítást nyújtottak *Arkos*i Vilmos (*Ripp-Ripp*), *Balogh* István (*Denek*) és azonkívül *B. Szabó* József hadnagy is.

Vasárnap délután őrös ház előtt, — a mit az akkor tartott börtön vásárnak lehet betudni — került színpad zónaelőadásban „*Vén bakancsos és fia*“ huszár.“ Az előadásról csak annyit mondunk, hogy a délutáni előadások közönsége kitűnően mulatott.

Este a „*Sárga csikó*“ közönség számú közönség előtt adták elő, *D. Vlád Gizella* fellépésével, kinek játéka újratall sem mondhatunk mást, mint a sokszor hangoztatott dicséretet. Szép, kellemes hangyaga s kedves játéka ezuttal is megtette hatását. Az előadás sikeréhez hozzájárultak még *Deréki* (Bokay) *Balogh* István (Gelecséri pusztabíró) és *Arkos*i Vilmos (Laczi).

Hétfőn zónaelőadásban ment a „*Bányamester*“ közönség számú publikum előtt. Ezuttal szép tehetségéről adott tanujelt *Arkos*i Vilmos (Mantini), ki az egygyes énekszámokat szépen és érzéssel énekelte. *Fichtenau* grófkisasszonyt *Zoltán* Ilona személyesítette, a ki ez estén elég ügyes színésznőnek mutata be magát. Játékukkal még kitűntek *Gergely* Gizella (Nelli), *B. Szabó* József (Rodezik) és *Balogh* István (Zwaack).

Keddén *Offenbach* operetteje a „*Kékzakállú herceg*“ került színpad *D. Vlád Gizella* fellépésével. A czimszerepet *B. Szabó* József játszotta elég jól, ugyszintén énekével is megálta helyét, csak egy énekrészénél nem adta ki a tiszta hangot, mely hibát azonban a többi éneke rendbe hozta. *D. Vlád Gizella* mint mindég. ez uttal is központja volt a közönség lelkes óvázióinak. *Deák* Péter (Bobesch) szintén megmutatta ismét, hogy kitűnő komikus, különösen talpraesett rögtönzései keltettek nagy hatást. *Gergely* Gizellát (Hermina) szép énekeért s jó játékaért nem hagyhatjuk dicséret nélkül. Jól játszottak még *Nagy* Vilma (Clementin), *Balogh* István (Oszkár), *Arkos*i Vilmos (Popelani). G--r.

A Szalay—Baróthi történelem. Még csak egy-két füzetről kell számot adni irodalmi rovatunknak a *Lampel* Róbert (Wodianer és fia) budapesti kiadó cégénél megjelenő *Szalay—Baróthi*-féle „*Magyar nemzet történeté*“ nek, s be lesz fejezve a négy kötetre tervezett szép nagy munka harmadik, utolsófüzetét is. Most a hozzánk beküldött ötvenhetedik füzetet mutatjuk be t. olvasóinknak. Az ausztriai uralkodóház százados harcaival a törökök és a magyar „*malkotensek*“ ellen a szövetséges szomszédországi hadak segítségével az egész vonalon győzelemmel koronázva, végük felé közelednek. A kard és diplomácia tervszerűen készíti elő a százados török uralomnak magyar földön megdöntését a magyar szabadságharcok megszüntetését és Erdélynek visszahódítását az ausztriai uralom alá. A régi Magyarország története nagy drámájának az ötödik felvonását látjuk a jelen füzetben lejátszódni, s mindezeket *Baróthi* fényes előadásában elolvassa, valamint az egykorú illusztrációkat látva elfelejtethetlen kis túlkört látunk előttünk ama örökemlékű nagy időknél, melyek az 1711-ik esztendőhöz képezik az áthidaló utat, azon esztendőhöz, melylyel Magyarország története az ő békés, modern államot alkotó új korába lép. Az érdekesnél érdekesebb képek ezek: Műmelléklet: *Bethlen* Gábor erdélyi fejedelem, *Bethlen* Gábor megerősíti a nikolsburgi békét. Képek: *Miksa* Emanuel bajor választó, *Székesfejvár* XVII. századi látkepe, *Nándorfehérvár* XVII. századi látkepe, *Veterani* Frigyes tábornok, *Lajos* bádeni örgróf, *Harcz* a törökökkel, *Nagy-Kanizsa* XVII. századi látkepe, A szalánkemeni csata, *Telek* Mihály arczképe és aláírása, Az erdélyi *Károly* lotharingiai hercegnek bemutatják hódotatukat, *Abaffy* Mihály fejedelem arczképe és aláírása, *Heiszler* Donát tábornok, *Thököly* Imre és aláírása, *II. Apaffy* Mihály sodronyinge, A „*Diploma Leopoldinum*“ nak két oldala.

Értesítés. A kármelita-zárdó kiadásában (Budapest, VI., *Huba-utca* 12. sz.) következő könyvek kaphatók: *Kármelhegyi Rózsabimbók*. Imádságos és énekeskönyv. Negyedik kiadás. I. Vázsonkötés 1 frt. II. Vázson díszkötésben 1 frt 50 kr. III. Bórkötés 2 frt. IV. Fekete csontkötés 3 frt. V. Elefántcsontkötés 4 frt. VI. Párnázott borjúbórkötés 4 frt 50 kr. VII. Peluchkötés 6 frt. Casettával 7 frt. *Dicsérvétek az Urat*. Imádságos és énekeskönyv. Vázsonkötésben 30 kr. *Hóvirágok a kis Jézuská-*

nak. Imádságos és énekeskönyv. Vázson díszkötésben 30 kr. *Lalóművés* emlékül az első szent áldozásra. Vázsondíszkötésben 30 kr. *A bold. szűz Mária kis szolossádjai*. Vázsondíszkötésben 25 kr. *Supradicta* opera etiam erga ss. mittuntur, computando unum sacrum 50 kr.

VEGYESEK.

□ *Borzalom a fengeren*. A „*Prinz* *Wjhelm* I.“ nevű tengeri hajó utasai *Amsterdam*-ból *Nyugat-Indiába* való utójokban oly borzalmas látványtanui voltak, a milyen a tengeren ritkán szokott lejátszódni. Az egyik utas erre vonatkozólag a következőket írja: „Néhány nappal azelőtt, hogy az *Azoro*k előtt elhaladtunk, a mérhetlen vízen egy nagy bárka roncsait láttuk. A nagy árboz állt meg, a többi folszerelés hiányzott. Hajónk első tisztje és a csónakon odaevetettük magunkat. A részben elröcsölt kajutban három, csontig lesóványodott holttestet láttunk. Az egyik holttest még teljesen ép volt. Egy kutya, a mely szintén annyira lesóványodott, hogy egy font hus sem volt rajta, még élt és vonítva lapult meg előttünk. A három holttestet nagy megindulással a vízbe bocsátottuk és a kutya magunkkal vittük. A bárkán talált papirokból kintt, hogy az „*Ulf*“ bárka volt, a mely farakományval indult november 18-án *Pensacola*-ból *Londonba*. December 25-én egy tengeri orkán hat embert sodort be a vízbe. A bárka hetekig tévelygett a tengeren a nélkül, hogy egy hajót megpillantott volna. A szerencsétlen emberek éhen veszték. A szegény eb az ápolás daczára, két nappal később kiadta a páráját.

□ *Az öngyilkosságok okai*. *Julliard* Emil, az ismert genfi költő és irodalomtörténész legutóbb „*Les déseperés et les déserteurs de la vie*“ (Az élet kétségbeesettei és szökevényei) czímen adott ki egy nagyon érdekes könyvet, mely az öngyilkosságok statisztikájával foglalkozik. Miután elsorolta a különböző motívumokat, melyek a szerencsétleneket az öngyilkosságra hajtják, áttér azoknak az eszközöknek ismertetésére, melyek az öngyilkosok életüket kioltják. Az emberek közül legkevesebben ölik meg magukat éhezéssel, — ellenben nagyon gyakori eset, hogy a kutya, melyek bánják gazdájuk halálát, éhen pusztulnak el gazdájuk sírján. Az öngyilkossági eszmék ellen *Julliard* legjobb orvosságnak tartja a munkát. A testi és szellemi munkásság egyformán kitűnő eszköz, hogy az öngyilkossági eszmék kipusztuljanak az ember fejéből. Volt már eset különben, hogy a gyűjtői szenvedély felébredése is visszatartott többeket az öngyilkosságtól. Így egy atyát, a kit egyetlen leányának halála nagyon elkeserített, az mentette meg az öngyilkosságtól, hogy megtalálta leányának egy harisnya kötőjét és ez azt a gondolatot támasztotta benne, hogy harisnyakötő-gyűjtéményt állítson össze. A gyűjtémény kedvéért életben maradt.

□ *Telefon a geologia szolgálatában*. *Sajátos* czélok szolgálatába akarja a haráni egy mezikói fizikai-professzor a telefont. Az artzi-kutak fenekére érzékeny lemezeket akar elhelyeztetni, melyek villamos vezeték útján telefonozó készülékkel lennének összekötve. Mindennek az volna a célja, hogy megkönyvisse a föld belsejében történő források tanulmányozását, s jól meg volna az a gyakorlati haszna is, hogy az abnormális zajjal előre jeleznék a vulkanikus kitöréseket.

□ *Kerekpár-palota*. Egy óriási kerékpár-palota lesz az 1900-iki párisi világkiállítás egyik látványossága. Az egész épület megfelelően megnagyobbított kerékpárreszekből fog állani. Az ablakok például óriási kerékpár-kerekek lesznek s egy veló-czipédekből formált piránus fogja mekoronázni. A kiállításban fel fogják tűntetni a kerékpár történetét s a kerékpár egyes részeit modellekben fogják szemléltetni. Kerékpáros pinczerek fogják villámgyorsasággal az ételeket és italokat szétthordani. A falakon levő összes díszítések természetesen mind kerékpármotívumokból fognak állani. Sőt a villa is, melylyel a vendégek enni fognak, egy úgynevezett bicikli-villa lesz. A vízi-kerékpárok számára egy külön medence lesz elkészítve, melyben egy mozgatható aj segítségével erős hullámozást lehet előidézni, így a valóság illuzióját kelte s a vízi kerékpárok használatosságát kipróbálja.

□ *A nők szigete*. A *Csendes* oceán közepén van egy kis sziget, mely valóságos paradicsom — *Ádam* nélkül. A kis sziget lakossága ugyanis

majdnem egészen nőkből áll, férfit alig-alig lehet ott találni. Nem úgy volt ez régen, a jobb időkben! A sors azonban nagyon mostohán bánt el a szigetet az utóbbi időben, mert a férfinem majdnem teljesen kihalt, míg a nők száma rohamosan megszáporodott. Száz meg száz fiatal özvegy és eladó leány van ebben az Ádám-nélküli paradicsomban. A népeség pedig fogy s ilyen sors mellett előre látható volt, hogy a sziget rövid idő alatt néptelenné válik. Szerencse, hogy vannak még könyörületes szívű emberek a világon, a kik örömmel segítenek ember-társaikon. A kis sziget is meg van mentve. San-Franciskóban alakult egy társaság, mely elhatározta, hogy férfiakat szállít a szigetre. Vállalkozó akad elég s ha száz férfi már együtt lesz, hajóra ültetik őket és meg sem állnak velük a nők szigetéig. Elképzelhető, hogy milyen boldogság vár ott rájuk s milyen tárt karokkal fogadják majd őket a kis paradicsom Évi.

□ **Éjféli temetések.** Az angiai Stafford grófság Treeford helységében gyakori szokás, hogy a halottakat éjfélikor temetik el. E szokás Cromwell idejéből származik és különösen a Dyott családban volt szokásos. E család utolsó tagját: Dyott ezredesét, a ki 1891-ben halt meg, szintén éjfélikor temették el. Ez a szokás alkalmasint valami összefüggésben van azzal a régi törvénnyel, hogy az öngyilkosokat éjjel kell eltemetni.

□ **A színes lámpaernyők ellen.** Az orvosok erősen elítélik azt a divátot, hogy a lámpákat színes ernyőkkel borítják le. Azt mondják, hogy ez különféle megbántalmakat idéz elő és ezt az állítást a következőleg okolják: A napfény, melynek felfogására az ember szeme be van rendezve, fehér; minden más színű fény — tehát olyan, a mely színes ernyőn szűrődik át — bántja a szemet és a rendszerint nagyobb megerőltetésre kényszeríti a látóideget, a mi azután nem marad hátrányos következmények nélkül.

□ **Menyinyibé kerül a párisiaknak a színház?** A párisi színházgazdátok sokat panaszkodnak, hogy ma már csak szabadjegyes emberek járnak a színházba. Hogy tényleg menyinyi szabadjegyet osztogatnak ki, azt ók tudják, de hogy Párisban mégis sok pénzt adnak ki színházra, arról tanu-

□ **Hol esik a legtöbb eső?** Afrika a tikkasztó forróság és nagy szárazság világrésze ugyan, de azért mégis itt van a földnek az a pontja, hol legtöbb eső esik. Németország gyarmatjában: Kamerunban Dilunzsda megfigyelő-állomáson az általános eső-mérés oly magas számot mutat, mint sehol másutt a földön. Legtöbb esőzést észleltek ezenkívül Indiában.

Közgazdaság.

Élelmi és élvezeti cikkek hamisítása.

Az emberiségnek az önzésnél nincs gonoszabb ellensége. Az önzés uralma tekintetét nem ismer és még az indiai pestis dicsőítésére is vállalkoznék, ha abból hasznot lehetne meríteni. A touloni tegyenczekről mesélik, hogy nagy örömrivalgással fogadták 1830-ban a kolera kitérését, mert ettől várták nyomorúságos élelmezésük javulását.

Az emberi tévedések legtöbbje az önzés piszkos forrásában birja eredetét. Az élelmi és élvezeti cikkek hamisítása is az önzésre vezetendő vissza. A halálozások és betegedések szaporodását pedig semmi sem segíti elő oly annyira, mint éppen az élelmi cikkek hamisítása. Manapság már nem létezik az a tér, melyet a hamisítás a maga számára le nem foglalt volna. Egy ezepp szállónedű nélkül oly kitűnő borokat gyártanak, melyeket a loggyakorlatibb bortermelő sem tud megbarnak felismerni. Mily következményei vannak aztán az e fajta itálnak! A füge, szent János-kenyér, rizs és árpa erjedéséből származó produktumok kitűnő anyagul szolgálnak a borhamisításához. Hajmeresztő dolgokat hoznak napfényre az e téren folytatott vizsgálódások. Csak gondoljunk a fumei és trieszti borhamisításokra. Gondoljunk arra a

körülményre, hogy sohasem működött anyai borkereskedő országban, mint a filloxéra pusztításai óta. Csak nem régen olvastuk a lapokban, egy prágai kereskedő hirdetését, ki 5 forintért kínált olyan szert, melyből egy hektoliter legjobb minőségű bort lehet készíteni. A sör hamisítása még nem terjedt el oly nagy mértékben, de már e téren is vannak megdönthetetlen adataink. A pálinka meghamisítása óriási mértékben divik. Rendesen narkotikus anyagokkal keverik, hogy kábító erejét okozzák. A legnagyobb szigorúsággal kellene eljárunk a hamisításul szolgáló anyagok gyártói ellen. Ez azonban nálunk nem lehetséges, mert ez ellenkezik a merkantil-szabadságvágygel és a gyár-
ipar érdekeivel.

Nem sokkal jobban állunk legáltalánosabb élelmiszereink a tej és tejtermékek hamisítása körül. A paraszt a tejet csak vízzel hígítja; a tejkereskedő azonban nátronnal, boraxsal, szappannal és salétromszavval hamisítja. A vaj hamisításához pedig paraszttasszonyaink is kitűnően értenek. A csokoládét annyiféle anyaggal hamisítják, hogy esetről-esetre vegyelmeznünk kellene, hogy tiszta képet alkossunk magunknak a hamisítványról. Ugyanez mondható a kávéról, melyet gyárilag különösen nálunk és Németországban tudnak kitűnően előállítani. A tea hamisítás terén Oroszország és Franciaország jár elől. Franciaországban kitűnő zamatu theát bocsájtanak kereskedésbe „gyöngytea” elnevezése alatt, mely igazi tea levelet nem is látott. A méz mint élelmiszer is igen alkalmas a hamisításra. E tekintetben meg a schveiczi szállók járnak elől.

A húst ugyan mesterséges módon nem lehet előállítani, de sok tekintetben kitűnő anyagát képezi a hamisításoknak. A legszigorubb ellenőrzés dacára vannak oly lelketlen embertársaink, kik kimult állatok hulláit bocsájtyják áruba, hogy táplálkozzék vele gyanutlan embertársa. Csak nem régen irtak a lapok egy németországi hentesről, ki a házörző Castort, miután az kimult az árnyék világból, használta fel kolbásztölteléknek. A zsiradékok hamisításához már a kőzép is ért. A főzelék konzerveket az egészségre ártalmas rézzel festik élénk színűre. Éppen nem találjuk élvezetesnek ennek a ihémának a részletes kidolgozását, mert az nem egy gyengébb gyomru embertársunknak venné el az étvágyát oly dolgoktól, melyeket most igaziak hiányában élvezettel fogyaszt. Még csak azt akarjuk fel-
említeni, hogy a fűszerek legtöbbje, u. m. a bors, a sáfrány, a fahéj és paprika hamisítása a közönséges dolgok közé tartozik. De nemcsak az emberek, hanem az állatok élelmi szereit is hamisítják. S mi azt akarjuk, hogy vágó marháink egészséges húst szolgáltassanak.

Az emberek romlottsága a hamisítások terén nem ismer határt. Párisban történt, hogy a rendőrség egy egész szállítmány halat kagylót és osztrigát mint megromlottat lefoglalt és elrendelte annak megsemmisítését. Két élelmes vállalkozó megszerezte az egész szállítmányt és a belőle készült csukamájolaj Páris betegeinek jutott. Az üzérkedés egyforma az egész világon, a haszon kedvéért nem kimél embertársai egészségének és életének sem.

Nincs más eszközünk a hamisítók elleni védekezésre, mint ellenük avval a szigorúsággal eljárni, melyet a rablók és gyilkosok ellen alkalmazunk. Az utóbbiak talán csak egy embernek az életét olták ki, az élelmi szerek hamisítói pedig száz és száz embernek ássák alá egészségét és okozzák időelőtti halálát.

A jövő héten tartják meg a meste-séges borok készítésének tilalmazásáról szóló végrehajtásáról szóló végrehajtási rendeletének módosítása tárgyában egybehívott szaktanácskoz-
mányt. Bortermelésünk és a közegészség érdekében kívánatos, hogy a miniszter a legszigorubb rendeleteket léptesse életbe. De ezek aztán végre is hajtassanak. Mert igazán tűrhetetlen az az állapot, mit Magyarország a bortermelés terén produkál. De hát a bornagy-
kereskedők köz sok a recepiált polgártárs, ezekkel pedig szörmentén kell bánni.

Sokat panaszkodunk a közegészségügy ázsiai állapotát illetőleg. Irtunk ki az élelmi szerek hamisítását s akkor a közegészség magától is meg fog javulni.

* **A tavasz küszöbén.** Vannak bizonyoz-
cikkok, a melyek iránt a kereslet bizonyos időszakokban élénkebb, mint mások. Így vagyunk a pénz-
zel is. A tavasz közeledtével hasznos befektetésekre gazdaságuk terjesztésére, vagy súlyos feltételi adós-
ságok konvertálására minden földbirtokos igyekszik ügyeit rendezni, nehogy ősszel, ha termése még oly bő is volt, gabonáját potom áron eladni kénytelen legyen, hanem hogy nyugodtan várhassa be, amíg annak ára elfogadhatóvá lesz. A jelenlegi bár emel-
kedő, de mégis alacsony gabonárral szemben azon-
ban óvatossá kell lennie a földbirtokosoknak, ne-
hogy egy meggondolatlan lépésével anyagi károsodást szenvedjen, ha romlását nem is okozza. A földbirtokosoknak nincs szüksége manapság szomszédos takarékpénztárak uszora kamatu kölcsöneihez fordulni, mert a 6-7 %-os jövedelemből az adókon kívül 8-10 % kamatot nem lehet fizetni. De a törlesztés kölcsönök engedélyezésével foglalkozó pénzügyintézeteket is meg kell válogatni, mert tudva-
lévő, hogy hazai és különösen fővárosi bankjaink leginkább az adóalapon engedélyeznek kölcsönöket, bár az intézők maguk is belátják, hogy az ily módon engedélyezett kölcsön a birtok tényleges értékével arányban nincsen. Miután pedig a törlesztés kölcsön csupán akkor felelhet meg czéljának, ha az minden jogos igényeket kielégített s ez által feleslegessé teszi a másod, sőt harmadhelyen kebelezendő váltóhitelt, ajánljuk az ily kölcsön igénylők figyelmébe az „Ingatlan- és Jelzálog-Forgalmi Intézetet” (Budapest VI. váci-körút 30.) a mely intézet, közel egy évtized óta állván fenn, teljes bizalmat érdemel s a melynek sikerült oly összeköttetéseket létesíteni, hogy a törlesztés kölcsönöket, a hivatalos adatokat mellőzve, az épületek értékét is tekintetbe véve, a tényleges birtokérték alapján oly magas összegekben engedélyeztetni, mint a mily magas összegű kölcsönöket az itteni pénzügyintézetek, bár a kölcsönt kérő földbirtokos nagyon gyakran részvényese a takaréknak, sem szavaznak meg.

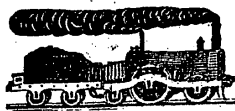
* **Sertésvész a megyében.** Moóri levelezőnk írja, hogy ott a sertésvész fellépett s nagyobb mérvben terjed, dacára, hogy a köz-
ségt előljáróság megteette a kellő intézkedéseket.

* **A minisztériumok statisztikai munkálatai.** Az Agrár Értesítő arról értesül, hogy az összes minisztériumok statisztikai működése alapos reformnak néz elébe, a mennyiben a minisztériumok működési köréből teljesen el fogják vonni a statisztikai adatok feldolgozását. A beérkező és beszerzett statisztikai anyagot ezental az országos statisztikai hivatalnak fogják átadni, mely annak feldolgozását, kezelését és kiadását e célból tervezett tetemesen kibővített személyzetével és apparátusával állandóan eszközölni fogja. Örvedetes reform lesz ez, mert tudvalévő dolog, hogy az egyes reszortminisztériumokban, nevezetesen a földmívelésügyi és kereskedelmi minisztériumokban az időszertint a statisztikai anyag óriási értékes tömegére megy veszendőbe, a mely ha a feldolgozásukra szánt külön intézmény hatáskörébe kerül, talán még sem fog annyira mostoha elbánásban részesülni. Mindenesetre meggondolandó volna azonban, vajjon nem kellene-e a statisztikai hivatalt a kibővítéssel egyidejűleg belsőleg is reformálni, mert e hivatali működése ma méltán szolgálhat a szigorú kritika tárgyául, s e kibővített munkakörrel s széle-

sebb felelősséggel a mai szervezeti és személyzeti viszonyok mellett vajmi nehezen fog megküzdehetni.

* **Középeurópai vámunio.** Hohenblumi *Simitsch* Alfréd lovag a kinek a középeurópai vámuniora vonatkozó javaslata, melyet az osztrák gazdasági egyesület az O. M. G. E.-hez terjesztett át pártolás végett, a mult szombaton az egyesület közgazdasági szakosztályában tárgyalás alá került, most az O. M. G. E. elnökségéhez intézett hosszabb levélben reflektál az egyesület említett tárgyalására. Leveleiben kijelenti, hogy az osztrák egyesület sem óhajt európai vámuniot, mely felett kivihetlensége következtében régen pálcát tört a közvélemény; ellenben könnyen sikerre vezethetne a tengerentuli versenyt nyakunkról véglegesen úgy lerázná, hogy az Osztrák-Magyar monarchia Németországgal kössön védőszöveget a tengerentuli termeléssel szemben. Ekképpen első sorban a belföldi termelés védelmének elve proklamáltatnék s utóbb, ha az európai kereskedelmi szerződések ideje lejár, együtt kell arra törekednünk, hogy ezt az elvet Oroszországgal és a Balkánnal szemben is érvényre emeljük. — A levél az O. M. G. E. igazgató-választmányának legközelebbi ülésére elé kerül.

* **A csósz kutyája.** Országszerte, a hol csószok és kutyák vannak, általános elkeseredést szült a földmivelésügyi minisztériumnak az a rendelete, melyet a megyei törvényhatóságokhoz és a gazdasági egyesületekhez küldött, s melyben a miniszter eltiltja a csószoknak a kutyatartást. A gazdák haragszanak, mert egy ezredév praxisa megtanította őket arra, hogy a csósz mestersége kutya nélkül nem gyakorolható, a csószok haragszanak, mert a miniszter a kutya hivatalát is rájuk akarja sózni, a kutyák pedig dühösek, hogy egy könnyelmű miniszteri rendelet miatt hivatalukat veszítették. De egy magasabb szempontból sem lehetünk megelégedve a sérelmes rendelettel. Ebben a rendeletben ismét határozott nyomát látják az államszocialisztikus gazdasági iránynak, mely még a csósz kutyájára is kiterjeszti az államhatalom mindenről rendelkező kezét, s nem sokára meg fogja rendszabályozni a juhász pipáját, az árvalányhaj bokrétkát, a kostökököt, s még azt is, kinek mivel szabad beszélni az utcán. A sérelmes rendelet ellen a sopronmegyei gazdasági egyesület átiratot intézett az alispáni hivatalhoz, s megküldte ezt az átiratot az országos magyar gazdasági egyesületnek is, melynek hozzájárulását kéri. Az átirat a rendelet visszavonását óhajtja, s ennek támogatására a következőket hozza fel: A csósz olyan egyén, ki a mezőgazdasági tagon lévő terményeket őrzi és a gazdasági munkálatoknál felügyeletet gyakorol. A ki csak némi gazdasági praxissal rendelkezik, tudni fogja, hogy nappal, midőn a béresek és napszamosok a tagban dolgoznak, midőn a figyelmes gazda a földjeit bejárja, a tolvajnak nincs alkalma a lopásra, tehát a csósz működése nappal csak arra szorítkozik, hogy a munkálatoknál felügyeletet gyakoroljon. Legfontosabb feladatát i. l. a mezőgazdasági tagon lévő termények őrzését ezek szerint csak éjjel teljesíti. A tolvajok csak az éjjeli csendben, sötétben, midőn senki sem láthatja, lehet reménye, hogy gaztette titokban marad, s annak gyümölcsét büntetlenül élvezheti. A csósz éjjel, ha kutyája nem kíséri, olyan mint a vak, ki magára van bízva; a kutya az, mely szaglásával látását pótolja, mely nyugtalansága és ugatása által a veszélyre figyelmezteti, s megtámasztása esetén hatalmas segítségére lehet. Mint mindennek, úgy a csószok kutyatartásának is meg van a maga árnyoldala, csak az a kérdés, hogy a nyugtalt előnyök fölülmúlják-e a hátrányokat. Végül rámutat, hogy a kóbor kutyák nem a csószok kutyáiból lesznek, mert egyrészt mindig felügyelet alatt vannak, másrészt a különöz viselése lehetővé teszi, hogy a vad után szaladjanak. Az átirattal O. M. G. E. választmánya e hó 6-án foglalkozik, s feliratot fog intézni a kormányhoz a rendelet eltörlése érdekében.

VASUTI ÚJ MENETREND.

— Érvényes 1896. okt. 1-től. —

Budapest—Székesfejérvár—N.-Kanizsa.

Indul	érkezik	Indul	érkezik
Györv.: 7:00 reg.	8:30 d.e.	8:40 d.e.	11:45 d.e.
Szem.v.: 7:10 reg.	9:16 d.e.	9:26 d.e.	1:39 d.u.
Vegy.v.: 2:25 d.u.	4:27 d.u.	4:33 d.u.	8:55 este
Vegy.v.: 5:25 d.u.	7:39 este	—	—
Györv.: 7:45 este	9:11 este	9:18 este	12:10 éjjel
Szem.v.: 9:25 este	11:33 este	11:43 este	3:52 éjjel

N.-Kanizsa—Székesfejérvár—Budapest.

Indul	érkezik	Indul	érkezik
Szem.v.: 12:15 éjjel	4:16 reg.	4:24 reg.	6:29 d.e.
Vegy.v.: —	—	6:15 reg.	8:35 d.u.
Györv.: 5:47 reg.	8:39 reg.	8:49 reg.	10:10 d.e.
Vegy.v.: 10:00 d.e.	2:10 d.u.	2:35 d.u.	4:31 d.u.
Szem.v.: 2:00 d.u.	6:00 d.u.	6:08 este	8:12 este
Györv.: 5:06 d.u.	8:00 este	8:15 este	9:40 este

Székesfejérvár—Komárom-Ujszőny.

Indul	érkezik	Indul	érkezik
d. e. 10:—	Vegyes v.	Érk.: d. u.	2:46
este 9:32	Személy v.	éjjel 12:41	

Komárom-Ujszőny—Székesfejérvár.

Indul	érkezik	Indul	érkezik
Indul: reg. 3:41	Vegyesv.	Érk.: d. e.	8:22
d. e. 11:27	Személyv.	d. u.	2:26

Székesfejérvár—Adony-Szabolcs—Paks.

Indul	érkezik	Indul	érkezik
4:35 regg.	5:57 regg.	10:07 d. e.	4:10 d. u.
2:30 d. u.	3:47 d. u.	4:10 d. u.	7:5 este.

Paks—Adony-Szabolcs—Székesfejérvár.

Indul	érkezik	Indul	érkezik
2:50 éjjel	6:05 regg.	6:38 regg.	7:55 regg.

Sz.-Fejérvár—Veszprém. Veszprém.—Sz.-Fejérvár.

Indul	érkezik	Indul	érkezik
Szem. v.: 5:20 d.e.	8:03 d.e.	4:19 reg.	6:— d.e.
" " 9:34 d.e.	10:52 d.e.	7:08 reg.	8:34 d.e.
" " 1:— d.u.	2:33 d.u.	4:43 d.u.	5:53 d.u.
" " 9:27 este	11:— este	9:11 este	11:09 est.

Nem titkos összetételű, biztos hatású gyógyszer.

Vérszegénység, hiányosság, sápkor

ellen továbbá kezdődő tüdővézsnél szóval azon esetekben, hol a vérnek bőségesítése és vastartalmának fokozása a főcél: ez idő szerint a legcélszerűbb gyógyszer az:

ACS-féle (csukrozott) vas-mangan-peptonatlabdac

Előnyei abban állnak más készítményekkel szemben, hogy legkönnyebben bevehető s nem romlókony mert cukorréteggel van bevonva. Ép ezért a fogakat sem támadhatja meg, mint a többi vaskészítmény. A gyomorban legkönnyebben oldódik és legkönnyebben assimilálódó vegyület; ép ezért az egyedüli vaskészítmény, mely nem okoz gyomor terhelést, sőt az étvágyat fokozza. — Hogy mennyire biztos hatású, arról tanuskodik a számtalanszor beérkezett köszönő levél és ugy az orvosi, mint a gyógyszerészeti szaklapok öamtertetései.

Kapható a legtöbb gyógyszerertában. Egy üveg (50 labdac) — 60 kr.

Előállítási hely és szétküldési raktár egyedül:

P. ÁCS ALBERT gyógyszerertára,

Székesfejérvártól, (Gr. Zichy-ház.)

Innen 2 frtnak előzetes beküldése mellett 3 üveg (legkisebb postai szállímány) bárhova franco szállítatik. Ez egész kura gyermekeknek, fél kura felnőtteknek. — 4 frt beküldése után 7 üveg franco. Teljes kura felnőttek. Kéretik a t. olvasó e hirdményt figyelemmel átolvasni, kivágni, eltenni s alkalomlag szened embertársainak ajánlani.

Nem titkos összetételű, biztos hatású gyógyszer.

!Csak csekély havi részletfizetésre kaphatók!

Legujabb divatu tavaszi-gallérok és kabátok.

Kész férfi- és gyermekruhák

minden nagyságban. Kanavász, vászon és minden e szakmába vágó cikkek, valamint

ingek, gallérok és lábravalók, nap- és esernyők dus választékban.

— Nagy raktár asztal- és futó-szőnyegekben. —

LÖWY ADOLF * * * * *

* * * * * **SZ.-FEHÉRVÁR.**

(Felmayer mellett.)

HIRDETÉSEK

felvétetnek kiadóhivatalunkban (K i g y ó

utca 6-ik sz. alatt) a legjutányosabb áron